

برنده‌ها قواعد بازی را بلدند

کبری فرشیچی

در دوران بعد از انقلاب جامعه‌ارزشی ایران با جنگی تحمیلی مواجه شد و دفاعی مقدس شکل گرفت. نبرد هشت‌ساله‌ای که بعد از پیروزی انقلاب توانست اتحاد ملی را در برابر دشمنی خارجی مستحکم تر کند. جامعه ایرانی در دهه ۶۰ به دنبال اجرای ارزش‌های دینی و انقلابی بود. ارزش‌هایی که انقلاب را از انقلاب محرومان و پابرهنگان می‌دانست و بنابراین ارزش‌هایش متناسب با طبقات محروم جامعه تعریف شده بود. ساده‌زیستی و زندگی کارگری در این دوران نه تنها صدارزش نیست بلکه ارزش هم محسوب می‌شود. با پایان دوران دفاع مقدس و روی کار آمدن دولت

خاتم دکتر سرافرازا! از نگاه شما دلایل گرایش عجیب و غریب مردم ما به بازی‌هایی مثل همستر چیست؟ آیا این گرایش افراطی و هجوم همه افراد جامعه به این بازی می‌تواند نگران‌کننده باشد و آیا این مسئله به معنای آن است که فضای اجتماعی جامعه ما به سمت فرهنگ به دست آوردن پول‌های بادآورده به جای فرهنگ کار و تلاش پیش می‌رود؟

ببینید یک بخشی از جامعه ممکن است نگاهش این باشد که بخواهد یک شبه به یک موفقیتی برسد اما حتی این نگاه هم به خاطر جریان مقایسه‌ای است که از طریق فضای مجازی یا رسانه‌ها در جامعه پیش آمده است. در واقع می‌توانیم بگوییم آن عدالت اجتماعی که از جامعه اسلامی متوقع بودیم هنوز محقق نشده است. بیشتر امکانات در شهرهای بزرگ به خصوص تهران تمرکز یافته و در شهرهای کوچک‌تر این مزایا خبری نیست. در حالی که جوانان و افرادی که در سایر مناطق کشور زندگی می‌کنند از طریق رسانه‌ها از این امکانات و مزایا باخبرند و از خیلی چیزها آگاه می‌شوند و احساس می‌کنند از این مزایا و خدمات جا مانده‌اند. بنابراین بحث اصلی ما موضوع عدالت اجتماعی است. بعد از این در مرحله بعدی این فرد خودش را با دیگران مقایسه می‌کند و پیش خودش فکر می‌کند چرا من که در بوشهر، فارس، زاهدان یا بابل زندگی می‌کنم نمی‌توانم شبیه کسی که در تهران حضور دارد، زندگی کنم؟! از سوی دیگر حضور افراد در اپلیکیشن‌های مبتنی بر مدیا مانند اینستاگرام موجب شده تا زندگی دیگر افراد را ببینند و متوجه شوند خیلی از افراد می‌توانند با خیر!

خاتم دکتر سرافرازا! نکته‌ای که وجود دارد این است که هنوز اپیهایماتی درباره این موضوع بازی وجود دارد. از سوی دیگر تصور در آمدزا بودن آن موجب شده تا کلاهبرداری‌هایی حول و حوش آن شکل بگیرد. همچنان که پلیس فتا ز کشف ۱۸ پرونده کلاهبرداری با موضوع بازی همستر خبر داده است.

بنابراین شاهد آن هستیم که این ماجرا باعث پروز پاره‌ای از سوء استفاده‌ها شده است. این بازی و سایر روش‌هایی که به نوعی پول در آوردن از راه‌های ساده‌تر و مبالغ بیشتر را تبلیغ می‌کنند می‌توانند وسوسه برانگیز باشند وعده‌ای

سازندگی اما جامعه ایرانی با یک استحاله فکری فرهنگی مواجه شد. حاکمیت نگاه‌های لیبرالی در دولت کارگزاران فضای فرهنگی جامعه را به سمت ارزش‌های سرمایه‌داری سوق داد و هم‌زمان با این ماجرا همه ابزارهای فرهنگی نیز در خدمت این استحاله فکری- فرهنگی قرار گرفت. بر این اساس رفته رفته تبلیغات بازرگانی از رسانه‌ها سر در آورد و فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی که تا پیش از این زندگی‌های معمول در جامعه را در قاب تصویر نمایش می‌دادند این بار تصویرگر زندگی اقلیت ثروتمند و بر خوردار جامعه شدند و آگهی‌های بازرگانی نیازهایی را به جامعه و خانواده‌ها القا

بررسی جامعه شناختی گرایش به موج‌های اقتصادی در گفت‌وگوی «جوان» با جامعه شناس و فعال اجتماعی

«همستر» شاید یک آزمایش بین‌المللی در حوزه دیجیتال باشد!

■ زهرا چیذری

طی سال‌های اخیر موج‌های اقتصادی متعددی در کشور فراگیر شده و نقرات زیادی را با خود همراه کرده است. موج‌هایی همچون جریان گلدکوئست و شرکت‌های هرمی که فقط سر شبکه‌های خود را ثروتمند کرد و هیچ پول بادآورده‌ای در کار نبود. بعد از آن هم با جریان بورس و سودهای عجیب و غریبش برای کوتاه مدت مواجه بودیم که موجب شده عده زیادی از افراد به سمت این بازار کشیده شوند و حتی سقف بالای سر و ماشین‌زیر پایشان را بفرشند تا در بورس به سود بالاتر برسند. این جریان هم مانند گلدکوئست برای همه سود آور نبود و فقط آنهایی توانستند از این هیجان بازار بورس سود خوبی ببرند که به دانش آن مسلط بودند. این ماجرا هر از چندگاه به شکل‌های مختلف تکرار شده است. ماجرای که ریشه‌هایش را باید در عدالت اجتماعی و فضای فرهنگی جامعه جست‌وجو کرد. فضایی که در کنار نمایش همگانی زندگی‌های لاکچری برخی گروه‌های اجتماعی، بسترهای اقتصادی مناسب برای دستیابی به این فضا را هم در اختیار همه قرار نمی‌دهد به همین خاطر است که یک روز بازار بورس سکه می‌شود و روزی دیگر با هجوم برای به‌دست آوردن سکه‌های مجازی از یک بازی آنلاین مواجهیم. ماجرای که البته بخش‌های مثبتی هم دارد! اینکه به سسل جدید جرت و جسارت بیشتری برای ورود به عرصه‌های تازه و حتی ناشناخته دارد و اگر این میل به درستی هدایت شود، می‌تواند موتور محرک اقتصاد کشور باشد. اینها موضوعاتی است که در گفت‌وگو با دکتر سمیه سرافراز، جامعه‌شناس و فعال اجتماعی به واکاوی آن پرداخته‌ایم.

منتهی شده و موجب می‌شود تا افراد دل‌شان بخواهد هر طور که شده این دیوار تبعیض را فرو ببرند و از هر راهی که شده پول در بیاورند. این گروه از افراد در برابر موج‌های اجتماعی -اقتصادی همچون گلدکوئست، موج‌های سکه و دلار یا بورس و حالا هم یک بازی که اتفاقاً هزینه‌ای هم ندارد و به ظاهر قرار نیست چیزی را از دست بدهند، آسیب پذیر ترند و بیشتر به سراغ چنین جریان‌هایی می‌روند. با تمام اینها و به رغم آنکه در ظاهر امر برای بازی همستر کامبت قرار نیست هزینه‌ای بپردازیم و در نهایت هم ممکن است مانند بازی‌های دیگری که در این فضا بوده و به کاربران خودش ارزش دیجیتال

از کلاهبرداران و سوءاستفاده‌گران روی نقطه ضعف انسان‌ها برای کسب در آمد بیشتر دست می‌گذارند و از این طریق می‌کوشند تا از این آب گل آلود ماهی بگیرند. در حالی که طبق فرمایش شما ممکن است بخشی از ریشه‌های این ماجرا به چالش‌های اقتصادی و فقدان عدالت اجتماعی در جامعه بازگردد که با عنایت به ویرین فضای مجازی احساس تبعیض و مقایسه نسبت به گذشته تشدید شده است. اما بخش دیگر که سوءاستفاده و کلاهبرداری از موضوعات این چنینی است چطور؟

یک بخشی از این تحلیل، تحلیل درستی است. اما ما نمی‌توانیم از هوش مصنوعی و آزمایش‌هایی که در این حوزه در سطح جهانی انجام می‌شود غافل باشیم. یک بازی قدیمی بوده است که یک موشی را داخل جعبه‌ای می‌گذاشتند و این موش با حرکت جایزه می‌گرفت و این جایزه گرفتن آنقدر برای موش شغف افزین بود که هیچ غذایی نمی‌خورد و می‌مرد. به نظر می‌رسد حالا همین جریان به بازی‌های آنلاین هم راه یافته است. خیلی از آزمایش‌های بین‌المللی در کافی روی کشورهایی صورت می‌گیرد که اطلاعات گاهی از دستورالدهای دیجیتالی ندارند. مانند آزمایش‌هایی که در کشورهای آفریقایی روی داروها انجام می‌گیرد. در سطح جهانی اتفاقات زیادی در زمینه هوش مصنوعی و هوش دیجیتال اتفاق می‌افتد. بنابراین دولت‌ها و حکومت‌ها باید افراد ماهر و فرهیخته‌ای داشته باشند که اینها را شناسایی کنند. اما یک تحلیل سومی هم وجود دارد و اینکه وقتی شما یک مهارتی را داشته باشید، مانند سیدگردانی بورس می‌توانید به راحتی با یک دستگاه دیجیتال مانند تبت و گوشی درآمدهای بسیار بالا کسب کنید! مشروط به اینکه آن مهارت را به درستی کسب کرده باشید. یا خیلی از افراد برنامه‌نویس حرفه‌ای هستند. این افراد جزو کسانی هستند که درآمدهای بسیار کلانی دارند. ما نمی‌توانیم این را انکار کنیم که بسیاری از دستورالدهای علمی هنوز برای ما تعریف نشده است. شما با مهارتی که در این حوزه به دست می‌آورد می‌توانید کسب درآمد کنید اما چون ما هنوز آن را نشناخته‌ایم تصور می‌کنیم چیز وحشتناک و عجیبی است. اما واقعیت این است که این دستورالدهای علمی وجود دارد و چیز خطرناک و وحشتناکی هم نیست. به همین خاطر ممکن است فردی که به برنامه‌نویسی یا

هم داده، این بازی هم واقعی از آب در بیاید و به افرادی که وقت گذاشته‌اند اصول بازی را بلد بوده‌اند ارزش دیجیتال بدهد و این ارزش‌ها قابلیت نقدشوندگی هم داشته باشند. با تمام اینها اما واقعیت این است که حتی بازی همستر هم رایگان نیست! کسانی که در این بازی حضور دارند برایش وقت می‌گذارند و زمان ارزشمندترین دارایی ما انسان‌هاست. از سوی دیگر هزینه‌های اینترنت، فیلترشکن و در درازمدت باتری گوشی را هم باید به فهرست هزینه‌هایتان اضافه کنید. در نهایت اینکه حتی اگر همستر به پول برسد هم افرادی به در آمد بیشتر می‌رسند که قوانین بازی را بلد باشند!

هوش مصنوعی مسلط است چند ۱۰ یا چند صدبار کسی که از ساعت چهار صبح به بازار می‌رود و تا شب بار جابجا می‌کند درآمد کسب کند. آن هم تنها با چند ساعت کار!

در واقع شما معتقدید کسب درآمدهای بالا با چند کلیک یا در یک بازه زمانی کوتاه و بژگی‌های فعالیت در فضای دیجیتال و فناوری‌های پیشرفته همچون هوش مصنوعی امکان‌پذیر است و لزوماً هم بد نیست. درست است؟

بله! کسب علم مهارت‌های جهانی و بین‌المللی به خصوص در حوزه‌های دیجیتال یا کارهای معمولی قابل مقایسه نیست و چون درآمدهای بسیار بالایی دارد، درک آن یک مقدار سخت است. اما لزوماً همیشه این ماجرا به معنای سیاه بودن چنین کسب و کارهایی نیست، بلکه شاید ما هنوز به آن علم دست پیدا نکردیم. اما نمی‌توان این را هم انکار کرد که کشورهایی که به این علم دست پیدا کرده‌اند همیشه مورد آزمایش کشورهای پیشرفته‌تر قرار می‌گیرند تا در واقع مورد مطالعاتی آنها شوند. اما اینکه ما در موارد مختلف مثل همین بازی همستر مورد مطالعاتی هستیم یا خیر بستگی به تیم مطالعاتی خبره‌ای دارد که در هر کشوری برای مواجهه با پدیده‌های جدید باید تشکیل شود و قبل از فراگیر شدن این پدیده‌ها آن‌ها را زاویه‌های مختلف مورد مطالعه قرار دهد. یعنی کشورها در مواجهه با این پدیده‌ها گاهی می‌گویند ما نتوانسته‌ایم هنوز به این علم دسترسی پیدا کنیم پس تا زمانی که بدانیم ضرر دارد یا نه این را می‌بندند و بعد از کسب آگاهی رهش را بازی می‌کنند. در حوزه‌های هوش مصنوعی و دیجیتال آنقدر اتفاقات بزرگی افتاده که هنوز برای خیلی‌ها جای‌نقشه است. در این علوم جدید ما باید در حوزه‌های دولتی کارشناس داشته باشیم تا افرادی که می‌خواهند در این حوزه ورود پیدا کنند؛ دچار خسارت شوند. چراکه همانگونه که سودهای میلیاردری در این حوزه‌ها وجود دارد، خسارت‌های آن هم میلیاردری است. در واقع باید نوعی آگاهی بخشی به جامعه داشته باشیم که اینها حوزه‌های تخصصی است و اگر می‌خواهند به آن وارد شوند، بدون آگاهی وارد نشود و کسب این آگاهی نیازمند وقت گذاشتن، مطالعه کردن و دیدن دوره‌های تخصصی است.

و حتی با وجود این کسب آگاهی و مهارت همه افراد به یک میزان موفق نیستند! بله دقیقاً! درست شبیه بورس افرادی که با علم و مهارت وارد شدند، سال‌هاست در این حوزه کار می‌کنند و کسب در آمد دارند. اینکه ما بخواهیم به طور کل اینها را سیاه کنیم، بگوییم همه اینها کلاهبرداری است نه این گونه نیست! اینکه در زمان کوتاه به فعالیت دست‌اورد مالی داشته باشد لزوماً فرآیند بدی نیست اما از راه صحیح. در دنیای امروز اینکه فکر کنیم برای کسب درآمد بیشتر لزوماً باید از ساعت چهار صبح تا ۱۳ شب کار کنیم، معنی ندارد. در دنیای امروز علوم پیشرفت کرده است و ممکن است با تعویض یک قطعه الکترونیکی درآمدهای کلانی کسب کنید. در دنیای امروز کسب درآمد کاملاً به مهارت بستگی دارد. بنابراین در آمد بالاتر در زمان کوتاه‌تر از راه صحیح و حلال آن مشکلی ندارد و این گونه بودن لزوماً به معنای بد بودن نیست.

اما خاتم دکتر، بر جسته شدن جریان‌های اقتصادی این چنینی موضوعی است که چند سال پیش درباره حوزه بورس هم اتفاق افتاد و باعث می‌شود تا عده‌ای در این بین آسیب ببینند. واقعیت این است همه افراد بورس باز خوبی نیستند. همه افراد در تردید موفق نیستند یا در سایر حوزه‌های اقتصادی که به یکباره بر جسته می‌شود. حالا درباره بازی همستر که به نوعی تیری در تار یکی است و هزینه‌ای به ظاهر قرار نیست از جیب افراد کم شود. اما باید چه کار کرد تا این آگاهی در جامعه به وجود بیاید تا افراد کمتری از این موج‌ها آسیب ببینند؟

رسانه به عنوان بزرگ‌ترین، مهم‌ترین و اثرگذارترین حوزه دولت حکومت می‌تواند بهترین همیار موضوع باشد و در حوزه عدالت اجتماعی و آگاهی‌رسانی نقش بزرگی دارد. وقتی رسانه‌ها می‌بینند عموم مردم روی موضوعی تمرکز کرده‌اند، رسانه‌ها هم باید روی همین موضوع تمرکز کرده و با بحث‌های کارشناسانه و برنامه‌های علمی به مردم آگاهی دهند. ما با مردم زندگی می‌کنیم و همین مردم هستند که برای ما جنگیده‌اند، پای انقلاب ایستاده‌اند و همین امروز هم بخشی از گرایش مردم به چنین بازی‌هایی برای این است که درآمد کسب کنند و بتوانند به خانواده کمک کنند و من این بخش از ماجرا را مثبت می‌بینم اما باید به آنها آگاهی داد و مراقب بود تا دچار ضرر نشوند.

آگاهی از بین‌المللی در جهان

روی کشورهایی صورت می‌گیرد که اطلاعات کافی از دستوردهای دیجیتال ندارند. مانند آزمایش‌هایی که در کشورهای آفریقایی روی داروها انجام می‌گیرد

دلیل

ما باید بدانیم نسل جدید با نسل قدیم متفاوت هستند و برای ورود به موضوعات تازه و تجربه‌های جدید به کارهای تازه جنبه مثبتی است که در این فضا می‌توانند برای خودشان و خانواده‌شان در آمدی داشته باشند، بدون تأمل به آن ورود می‌کنند.

همانطور که اشاره داشتید مخاطبان اصلی چنین فضا‌هایی جوانان هستند و این گروه از جامعه بیشتر به سمت چنین جریان‌سازی‌هایی کشیده می‌شوند. چرا؟

ما باید بدانیم نسل جدید با نسل قدیم متفاوت هستند و برای ورود به موضوعات تازه و تجربه‌های جدید جسارتی دارند که البته این جسارت برای ورود به تجربه‌ها و کسب و کارهای تازه جنبه مثبتی است که در جوانان ما وجود دارد و اگر مدیران ما زمینه‌ها و بسترهای این جسارت‌ها را برای کسب مهارت و اشتغال جوانان فراهم کنند، مطمئناً جوانان ما در چنین فضاهایی ورود پیدا نمی‌کنند بلکه به سراغ فضاهای امن کسب در آمد می‌روند. اما در حال حاضر ما می‌بینیم که افراد و جوانان ما خیلی جسورانه وارد بورس می‌شوند؛ وارد تردید یا وارد همستر می‌شوند. چراکه این افراد می‌خواهند وارد فضای تجارت، کسب و کار شوند؛ در واقع از آن دوران گذشته که فقط یک عده از اعضای جامعه از امکانات و مزایا بر خوردار باشند. در حال حاضر همه به این سمت رفته‌اند که می‌خواهند از یک زندگی عادلانه بر خوردار باشند. بنابراین جای نگرانی ندارد که بخواهیم بگوییم گرایش افراد به سمت چنین رفتارها و چنین کسب و کارهایی بدین معناست که می‌خواهند یک شبه ثروتمند شوند.

یعنی از نگاه شما هیچ جنبه‌ای از این ماجرا نگران‌کننده نیست؟

بخش نگران‌کننده ماجرا این است که اگر بازی